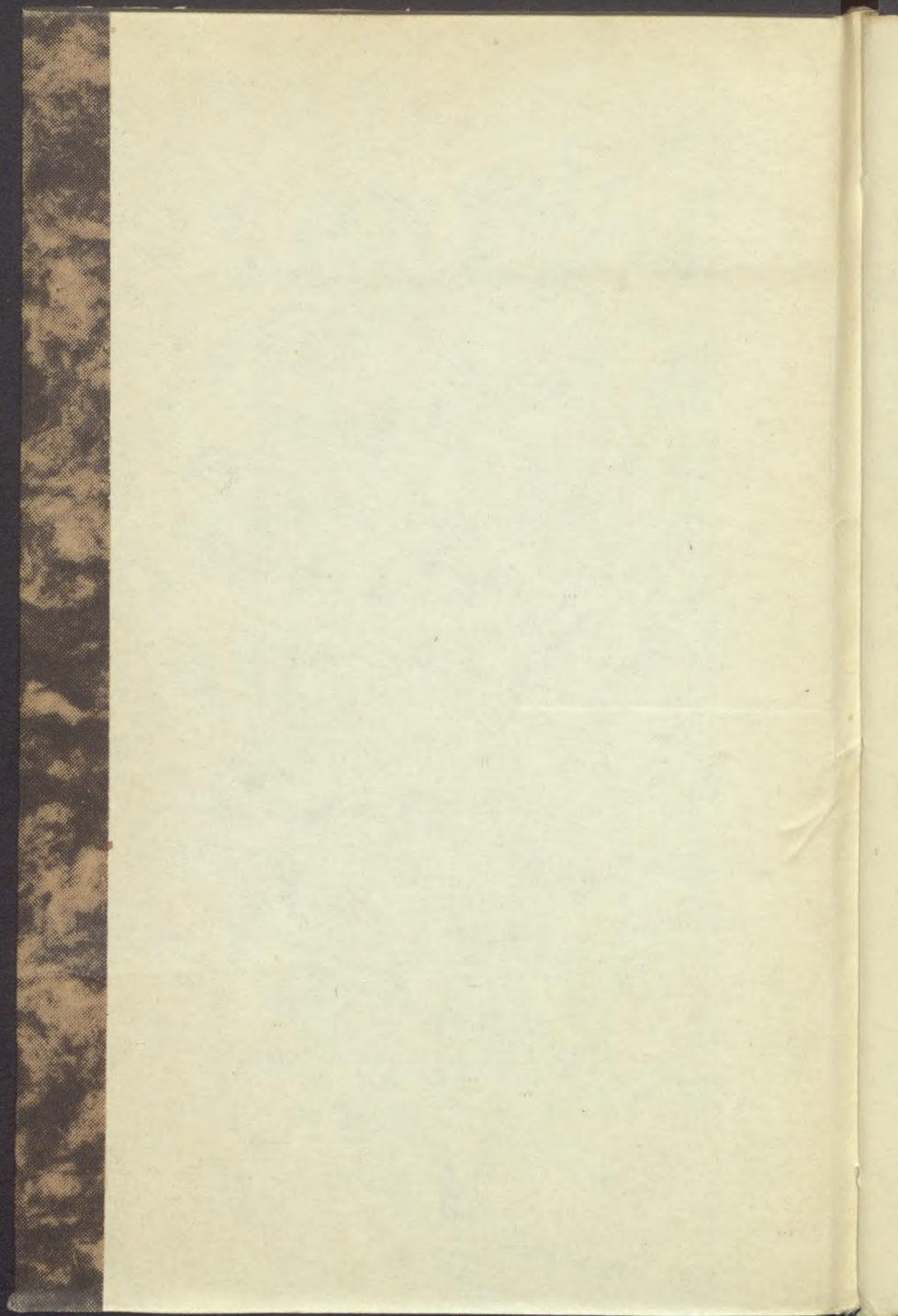
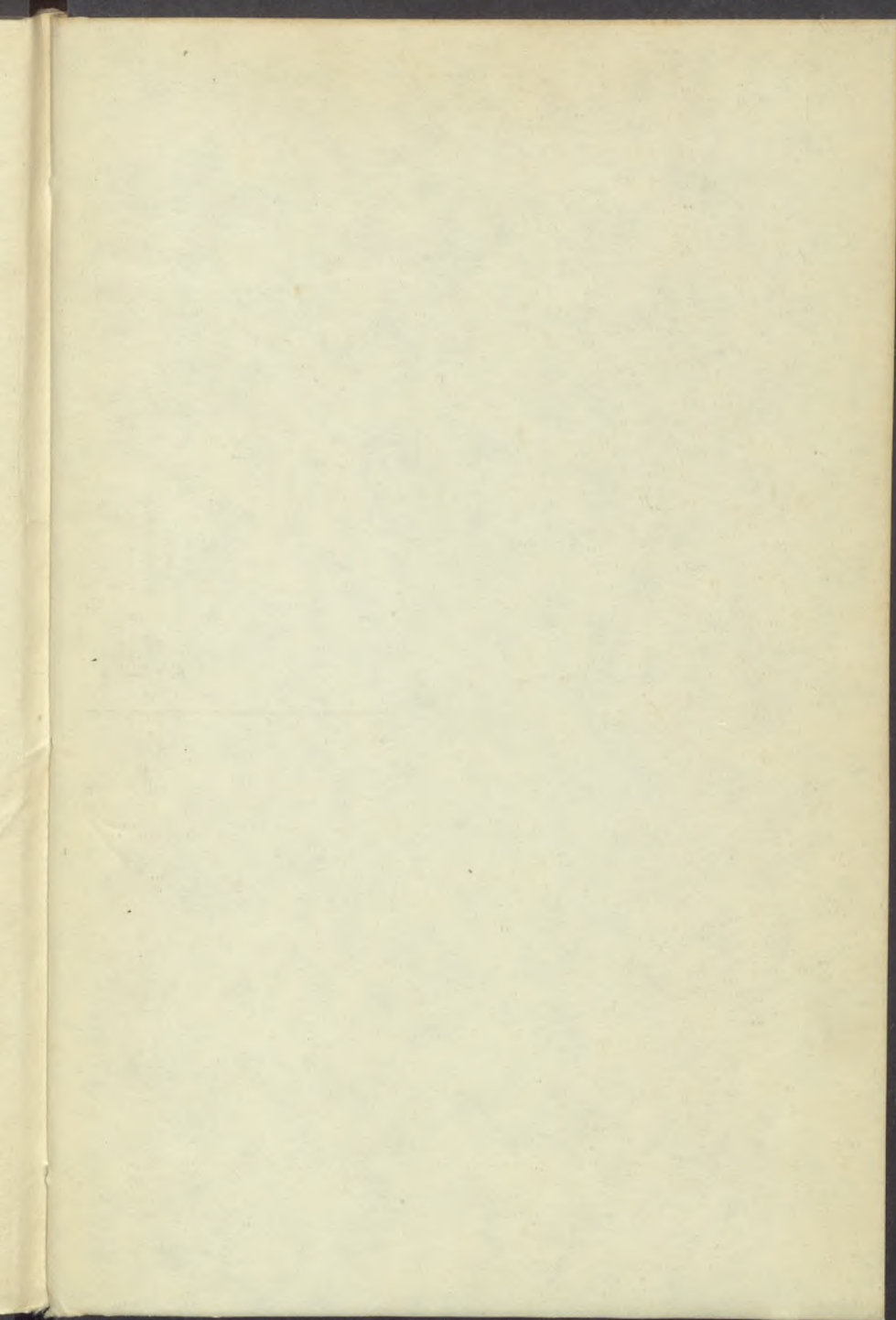
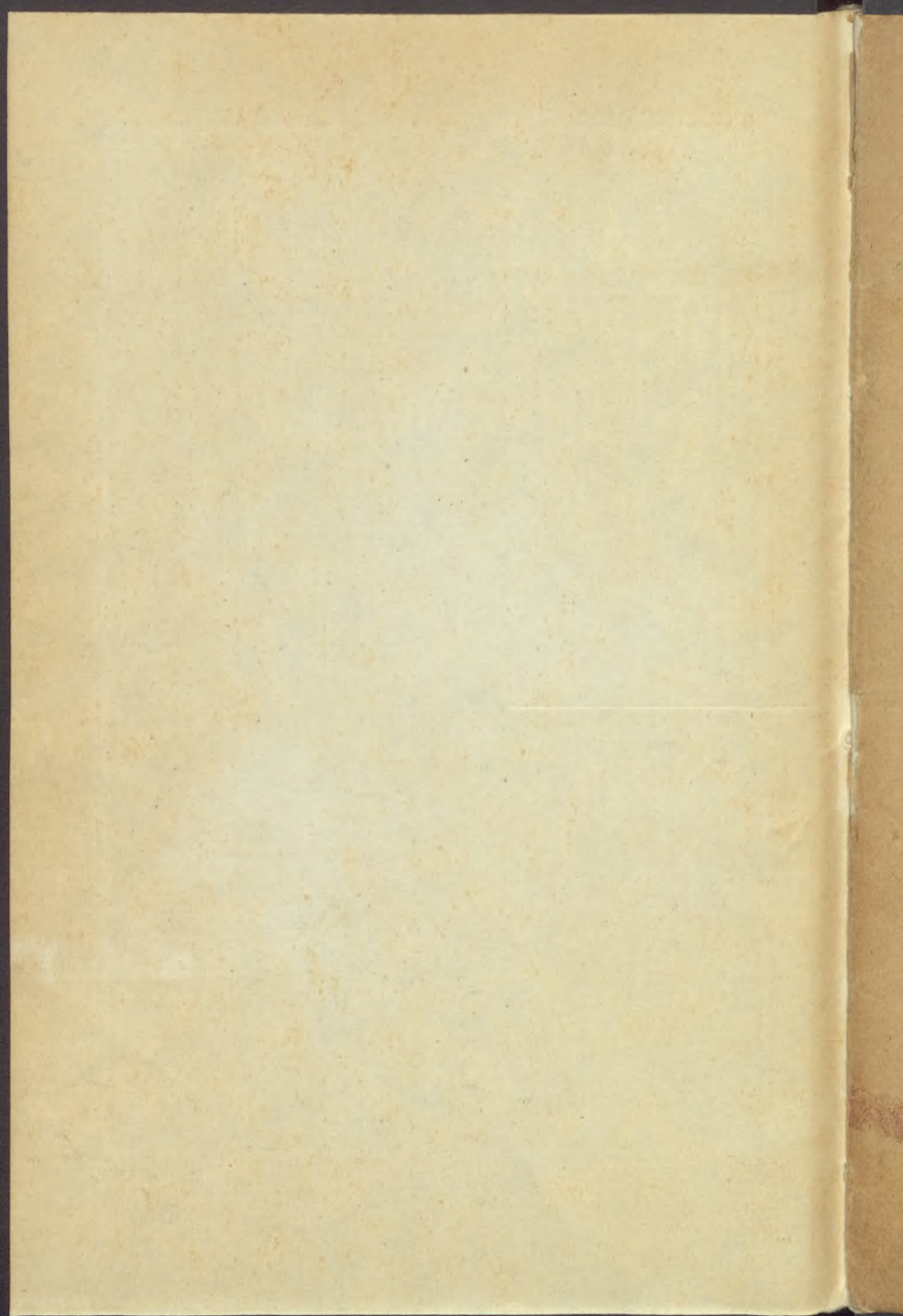
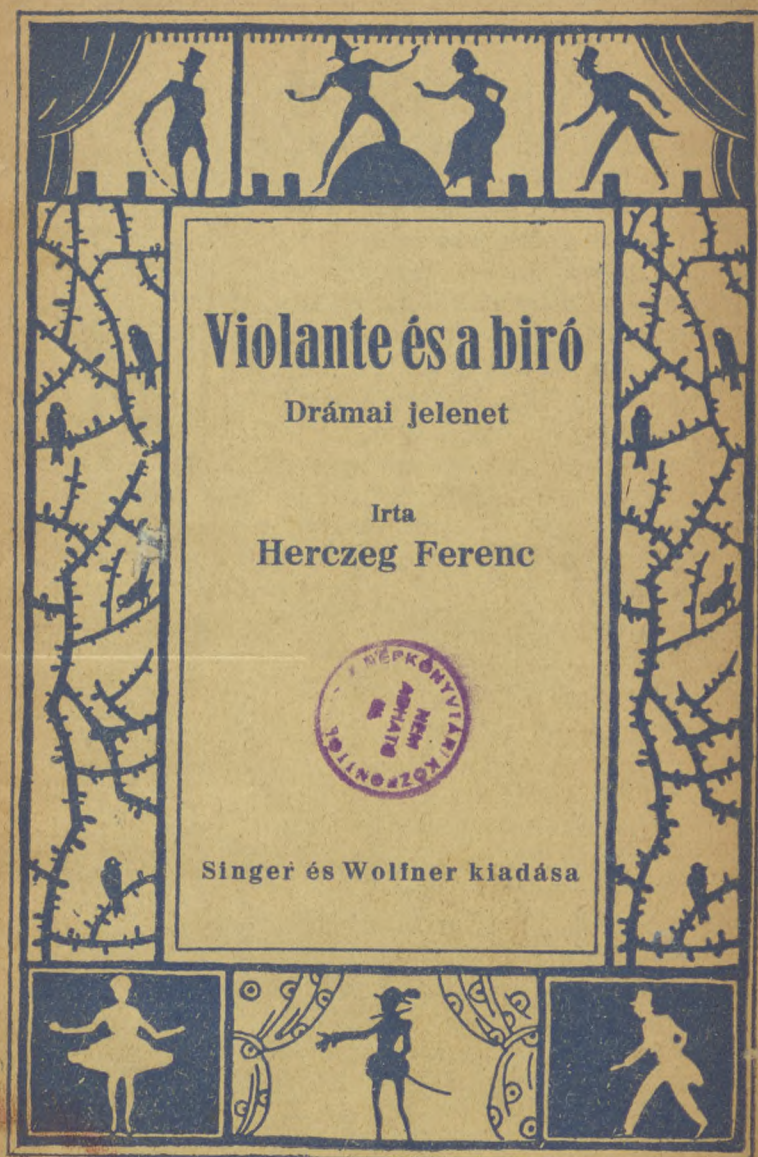

294.846

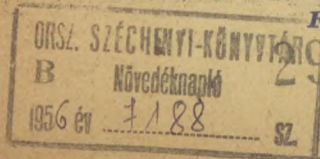
Fiatal leányok színműtára.

5. Gaal. Vallatás az iskolában
11. Barta Irén. A szobaleány
19. Lőrinczy. — Nagy Endre. Peripatetikusok.
Az egészséges beteg
27. Altay. Vendégjárás
28. — Nőegylet. Vakáció előtt
29. V. Sipos Ida. Mult és jelen. Színésznő lesznek
30. Szávay. Élet és iskola
31. Szemző. Tíz év múlva
32. Altay. Önkéntes nőszereg. A közlegény

Monológok.

1. Gabányi. A kakasülőn.
2. — A szórakozott kisasszony.
3. — Desperat ur.
6. Georges Lorin. Szeretem a nőket.
7. Gabányi. A levél.
8. Giuard. A légy.
9. Csiky. Az öreg táncmester.
10. Gaal Mózes. Loco.
11. Gabányi. Egy baleset.
14. Peterdi. Az orr.
15. Coppéc. A hajótörés.
19. Pósa. Buzogány Sebestyén
21. Hangay. A fogadás
22. Szécsi. Bál után.
25. Porzsolt. Az irodában
28. Gabányi. Bányaszerencsétlenség.

Folytatása a boríték 3. oldalán

294846

Herczeg Ferenc

Violante és a biró

Drámai jelenet

(A szerző fenntartja a törvény szerint őt megillető jogokat.)

*Éjjeli sötétség. Messziről érces nyikorgás, majd dőn-
gés hallatszik, mintha súlyos vasajtó fordult volna meg
sarkában. Halvány fény lesz látható. A fényt egy mécses
terjeszti, melyet Violante hoz a kezében. Violante ingszerű,
bő köntöst visel. Aprókat lép és minden figyelmét a mé-
csesre irányítja, melyet a tengerével véd. A gyér félynél
a kortól fekete alacsony bolthajtást látni.*

VIOLANTE *félhangon*: Megparancsolták, hogy ide-
jöjjenek — megáll. Van itt valaki? *Beleütközik a fekete
szőnyeggel leterített asztalba, a mécseset leteszi az asztalra,
akkor hirtelen megpillantja a birót, aki mozdulatlanul ül
az asztal mellett és rémült kiáltással hátrál. Ah!*

*A biró kámszát visel, melynek csuklyája az arcát is
eltakarja, csak a szeme számára van két kerek lyuk.
Gótikus trónszéken ül és mereven nézi az asszonyt.*

VIOLANTE: De hiszen ez... hiszen én... Szent
Veronika segíts! *Iszongodva nézi a birót, végül erőt vesz
mágán. Oh, én nem félek, egy lépést előre tesz, csak az
első meglepetés — de már nem félek... Tudom, hol*

vagyok: a bírám előtt! *Szünet után.* Esedezem, mért hoztak engem ide? Azt mondják: az uram miatt. Hajnalban holtan lelték ágyában, késsel szívében... Gyöngyházas kis kés volt, az ágya csupa vér volt... *hosszan maga elé bámul, aztán fölriad.* Én szerettem az uramat! Boldogok voltunk: a tavasz nekünk hozta virágait, az ősz nekünk gyümölcseit... Mért mondják, hogy megöltem? Este lefeküdt, reggel halva volt — többet én nem tudok. Hogyan tudtam volna megölni, én, aki szerettem? Hogyan mertem volna megtenni, én, aki gyöngé nő vagyok? Egy mádiarat, ha megnyilaznak, betege leszek. Én öltem meg az uramat?!

Hízelegve, később kacéran. Te megértesz engem, uram. Félelmetes köntösödben is ember vagy, megbocsájtó, érző ember. Nem ismerem az arcodat, de látom a szemedet. Ez egy ifjú ember szeme; egy erős, büszke férfi szeme. Még sohasem láttam ilyen szemet. Ez a tűzszem keresztül világít rajtam, mint a csillag az esti párán. Te belelátasz a szívembe, te tudod, hogy ártatlan vagyok. Ah, ha ilyen csillag világítana az utamon, akkor mindig tudnám, merre kell mennem. Ha megint szabad leszek, uram, és ha összehoz veled a szerencse, akkor megismerlek a szemedről. Ezer közül megismerlek. Megismerlek a szemedről, mint a királyt a koronáról. Bárki légy is, akár nemes, akár pór: királyomként tisztellek. Mivel keressem kedvét a csillagszemű királynak? Megengedi felséged, hogy ciprusi bort töltsék a poharába? Vagy inkább énekeljek?

dudol Lelio, szép Lelio.

Mért véres a nászruhá?

Nem — ez nem jó dal, megint vér és gyilkolás... Tudok én mást is, tavaszról és szerelemről, de az most nem jut eszembe... *Halkan.* Van egy titkos kamarám.

illatos selyemfészek, — ha látni akarsz, akkor szólj egy szót, vagy csak ints, hogy megnyíljon a tömlőc ajtaja...

Szünet után. Nem? *Keserűen.* Nem? *Haragosan dobant a lábával.* Nem? De hát ki meri mondani, hogy én gyilkos vagyok? Éjfélkor rámtörték a palotámban, ki ragadtak ágyamból és földalatti tömlőche vittek... Állatképű, mocskos poroszlók megkötöztek — engem megkötöztek! Karomat feltörte a békó, az én szegény, fehér karomat, amelyről éneket mondtak a troubadourok! *Göggel.* Én egy zászlósúr leánya vagyok. Azt hiszitek, büszke nemzetiségem nem torolja meg a gyalázatot? Vigyázzanak a rágalmazók! És te is vigyázz, te bíró! Úgy ülsz itt, mintha nem is ember volnál, mintha te volnál a sors, a végzet, — olyan titokzatosan, olyan kegyetlenül, olyan pöffeszkedve ülsz itt... De te csaló vagy, mert te is csak halandó ember vagy. A te szemedben is van könny, a te szívedben is van vér. *Növekedő indulattal, végül már eszévesztve a haragtól.* Vigyázz, bíró! A bosszú a sarkodban van, mint a kopófalca; a lábához kúszik, mint a kígyó; a fellegekből csap le rád, mint a vadászsólyom... Vigyázz, bíró! Minden sóhajtasomért halálordítás lesz a fizetség. Minden hulló könnycseppemért patakokban folyik a vér... Már látom lángban lobogó házadat, már hallom a tűzből gyereked sikoltását... Te pedig megkötözve térdelsz előttem, szepegsz a halálfélelemtől és úgy imádkozol hozzám, mint egy szent királynőhöz... De én nevetem kínjaidat, én kacagok — haha! *Hiszterikusan nevet, de a nevetése hamar sírásba csap át.*

Bocsáss meg, uram, nem is tudom, mit beszélek, a félelem megzavarta eszemet... A földalatti tömlőchen nincs se éjjel, se nappal, ott egy helyben áll az idő. Mozdulatlanul áll, mint a tó poshadó vize. Én ott feküdtem a tó partján és néztem, mindig néztem a fekete vizet.

Néha formát öltött az alaktalan sötétség, lombán nyüzsgött, mint az alvó sárkány... Néha fölvetette egy véres ember képét...

Iszonyodva, halkan. Tudod, mitől féltem a börtönben? Hogy elkezdek sikoltozni és a rémes üvöltéssel fölverem az alvilág éjszakáját... Ha erre gondoltam, akkor a fogam vacogott — úgy féltem, mintha koporsóba zártak volna egy pestises hullával...

Megkönnyebbülten. Most már vége a lázalomnak, megint világosság van körülöttem. A bírám előtt állok. A bíró lesujtja a bűnöst, de aki ártatlan, azt fölemeli... Kérlek, eressz haza, vár az uram. — *Hirtelen elharapja a szót.* Nem, nem az uram, hiszen ő meghalt... Nem megyek haza, soha többé — véres árnyékok lakják a palotát... A toronyszobában sárga halott fekszik és ijedten mereszti üveges szemét... Nem megyek haza — Szent Veronika kolostorába megyek... A szelid, fehér szűzek közé... Nem kell több férfi, nem kell szerelem! Oh, volnék bár öreg asszony, fehérhaju és békés szívű... A kolostor galambjait etetni és a kolostorkert virágait ápolni...

Kérlek, mért tapadsz úgy hozzám a forró szemeddel? Hozzám tapadsz, mint a pióca és kiszívod minden titkomat... Nekem nincs titkolni valóm! Én nem tudom, ki ölte meg! Neki száz ellensége volt, a jobbágysai rettegtek és gyűlölték, mint a sátánt. Senkit sem szeretett, csak a vadászkutyáit, azoknak jobb dolguk volt, mint nekem. *Észreveszi, hogy elszólta magát, buzgóan.* Igen, tudom: az imént azt mondtam: az uram jól bánt velem. Hazudtam! Melyik asszony nem hazudik, mikor a hiúságát kell megvédenie? Az uram jól bánt velem, míg ki nem tört a háború. Ott magába szívta a nagy gyűlöletet, mely a háborút okozta és az megmérgezte a lelkét. A békekötés

napján kezdődött az én kálváriám. Cseléddé lettem a magam házában és úrnővé lett a pogány rableány, akit a táborból hozott, koszorús zászlóival együtt.

Az emberek tudták, hogy súlyos keresztet hurcolok és midőn egy titkos kéz szíven szúrta zsarnokomat, engem fogtak gyanúba. De ez csak kósza szóbeszéd — rágalom. Senki sem látta, senki sem ismeri a gyilkost. Ki mer vádolni? Ki tud ellenem bizonyítani?

Szünet után. Mindent elmondtam. Mit akarsz még? Mért nem szólsz? Mért nem kérdezel? Nincs neked lelked? Mintha falat ostromolnék pusztá ököllec, égbe nyúló kőfalat... Szent Veronika segíts — nem bírom tovább! Csak nem látni, nem gondolkozni... *Eltakarja szemét és gépiesen imádkozik.* Miatyánk, ki vagy a menyekben, szenteltessék a te neved —

Tudom már, tudom, mit akarsz! Hallottál Folkoról, a lantosról és most azt hiszed — *Hévvcl.* Megtiltom, hogy őt gyanúsítsd! Ő nemes volt és tiszta — szent, mint egy szép arkangyal — nálam is jobb volt...

Mély, csendes hangon, mintegy a múltba tekintve. Nem volt olyan, mint a többi ember... Mély és magába-zárt volt, mint a tengerszem... Talán azért, mert költő volt... Forró szánakozással nézte a mi vergődésünket... Azt mondta: Kár az emberekért! Teérted is kár, Violante, az uradért is kár... *Főlríad.* A gyilkosság —? Igen, elmondod! Megint vendégek szállták meg a palotát. A vándászczimborák... Mikor már fölhevítette őket a bor, az uram rámparancsolt, táncoljak nekik. Máskor megtettem, de ezúttal nem — nem, mert az ágyasa is ott volt, a pogány leány... Kérlelt, fenyegetett — de nem! és nem! *Tűzes kitöréssel.* Megütött! Megütött! Engem — a pogány-leány előtt! A hajamat tépte — az én szőke hajamat...

Kivetett a teremből. Engem. Kivetett, mint egy rongyot. *Hidegen.* Nem tudom, mi történt aztán benn a teremben. Zajt hallottam — lehet, hogy összetűztek Folko s az uram — én nem tudom, semmit sem tudok...

Mély gyásszal. Másnap Folko, a lantos, holtan feküdt a várárookban... Azt mondták: részeg fővel lebotlott az erkélyről. Hazudtak! Ő sohasem volt részeg. Őt úgy dobták le a toronyról. Az eső esett s ő ott feküdt az iszapban, fészegen, tört nyakkal — egy eltiport virág. A bástyán ázott varjuk ültek, azok nézték. Folko meghalt s vele meghalt száz édes dal. Meghalt a verőfényes ifjúság s meghalt az emberi jószág.

Hidegen, szinte gúnyosan. Mit mondjak még? Másnap éjjel megölték az uramat. Ki ölte? Mért ölték? Nem tudom. Azt mondják: a kés, a gyöngyházás kés enyém volt. Igaz, igaz, de a gyilkosság előtt ellopták tőlem, talán azért, hogy gyanúba keverjenek. Nem tudom, ki lopta el — *gonoszul* — lehet a pogány leány, én nem tudom! *Szünet után csodálkozva körüttekint, majd kiabálni kezd.* Nem igaz, nem igaz! Én öltem meg! Én! Megöltem, mert gyűöltem! Gyűöltem olyan lángoló, olyan olthatatlan gyűlölettel, aminővel csak a pokol söpredékét lehet gyűlölni! Ez a gyűlölet túl fog engem élni, ez a gyűlölet mérges, piros virágokat fog hajtani a sírom fölött. Megöltem! Hajnalban felosontam a kamrájába, mezítláb, a gyöngyházás késsel a kezemben... Horkolva terült el ágyán — utálatos! — megint boros volt... A fakó hajnali fény az arcába világított... Nem félttem tőle! A kezemmel kitapintottam a lüktető szívét, aztán beledöftem a kést — markolatig — bele! Forró, fekete vér folyt végig a karon, ő kinyitotta a szemét és kábult rémülettel tekintett rám — szörnyű volt! — egy pillanatra felült ágyában — rettenetes volt! — aztán hátradőlt és megint lecsukta sze-

mét... Lecsukta örökre és magával vitte gyilkosának képét... *eltakarja szemét.*

Szünet után fáradtan. Várem a halált! Óh, hogyan szomjazom az elmúlást! Pihenni és nem gondolkozni; aludni és nem álmodni... *Fölveti a fejét.* És ha ennyi sem elég, halljad az egész igazságot, az igazi igazságot! Folko a kedvesem volt! Óh, hogyan is tagadhattam meg a szerelmét? Hogyan is tagadhattam meg azt, ami életem nagy büszkesége s boldogsága volt? Most már nem félek tőled! Nézz reám, álarcos komédiás, ki földalatti pincékben játszod a végzet játékait. Te nem vagy a végzet, te csak a halál cselédje vagy, a rothadás napszámosa. A testemet el tudod pusztítani, de a lelkeim diadalmasan siklik ki otromba kezedből. Igen, szerettem őt, olyan lágoló, olyan dicsőséges, olyan halhatatlan szerelemmel, amelyet te, szegény vakondok, sohasem fogsz megérteni. Amíg élek, addig mindig részeg leszek a csókjaitól és amíg csillag világít az éjszakában, addig nem fog elhamvadni szerelmünk tüze.

A biró, aki mindeddig mozdulatlanul ült helyén, most váratlanul fölemelkedik.

Violante megdöbbenve hátrál. Szünet után. A szemed! A szemed! Zuhanok és mindig újabb mélységeket találok magamban... De most már nincs tovább, uram hidd el, nincs tovább, már egészen lenn vagyok a fenéken, több titkom nincs!

Miután egy ideig ellenállott, a biró szemének hipnotikus hatása alatt puhulni s olvadni kezd. Confiteor! Hazudtam, uram; nem neked, hanem magamnak. Még van egy titkom, az utolsó, a legszörnyebb. Confiteor! Az uram szeretett engem, jobban, mint az életét, jobban, mint az üdvösségét. Keszű és vad csak akkor lett, midőn megérezte, hogy a szívem elfordult tőle. Megütött, közben a

szíve vérzett értém és én tudtam: egy szavamba kerül csak, egy szavamba és ő sírva térdpel a lábam előtt. Confiteor! A pogány rableány sohasem volt az uram kedvese. Szánalomból hozta magával, kedvelte, mint a játékos kis kutyát, de nem volt a kedvese. Én hitettem el magammal, hogy jogom legyen őt gyűlölni... Folkot, a lantost, akkor ölte meg, midőn már tudta, hogy a szeretőm. De engem még akkor sem bántott, mert engem még akkor is szeretett... Confiteor! Ködben jártam, forró, bibor ködfelhőben, de most már fölszállott a köd és én tisztán látok... Ott állok az ágya előtt, a hajnali fényben, késsel a kezemben... A tenyerem alatt érzem a dobogó szívét, aztán beledöföm a kést, markolatig bele szegény, szerelmes, dobogó szívébe... Ő fölriad és kábultan tekint reám, de aztán megismer és mosolyog, szerelmesen és vágyakozva mosolyog, mert azt hiszi, mert azt hiszi — *térdre roskad, a mellét veri* — óh én bűnöm, én nagy bűnöm!

— Függöny —

UJ IDŐK

Képes szépirodalmi hetilap

Szerkeszti: HERCZEG FERENC

Kiadóhivatal

Budapest, VI., Andrásy-ut 16. szám

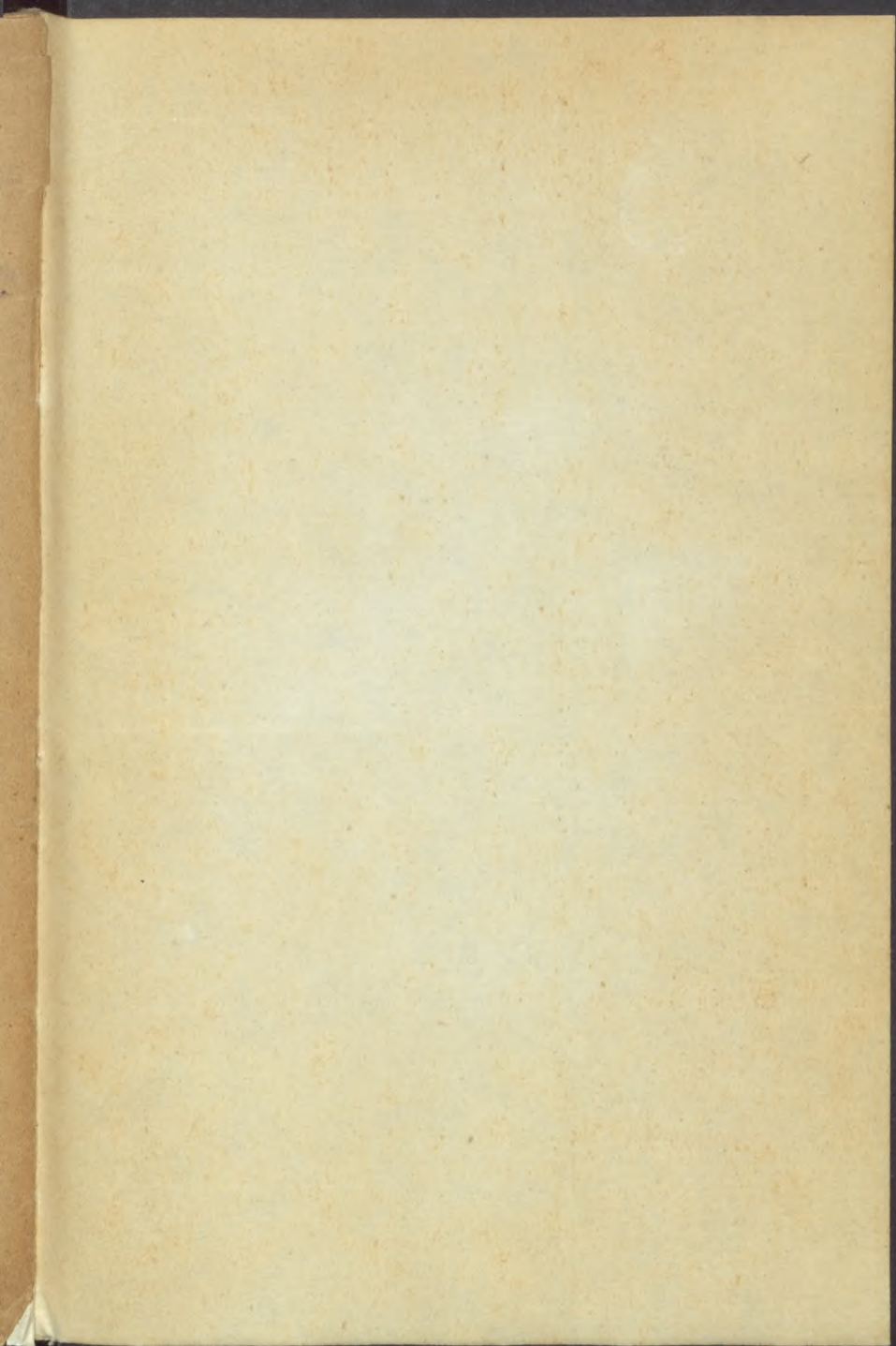
Budapesti Hírlap nyomdája

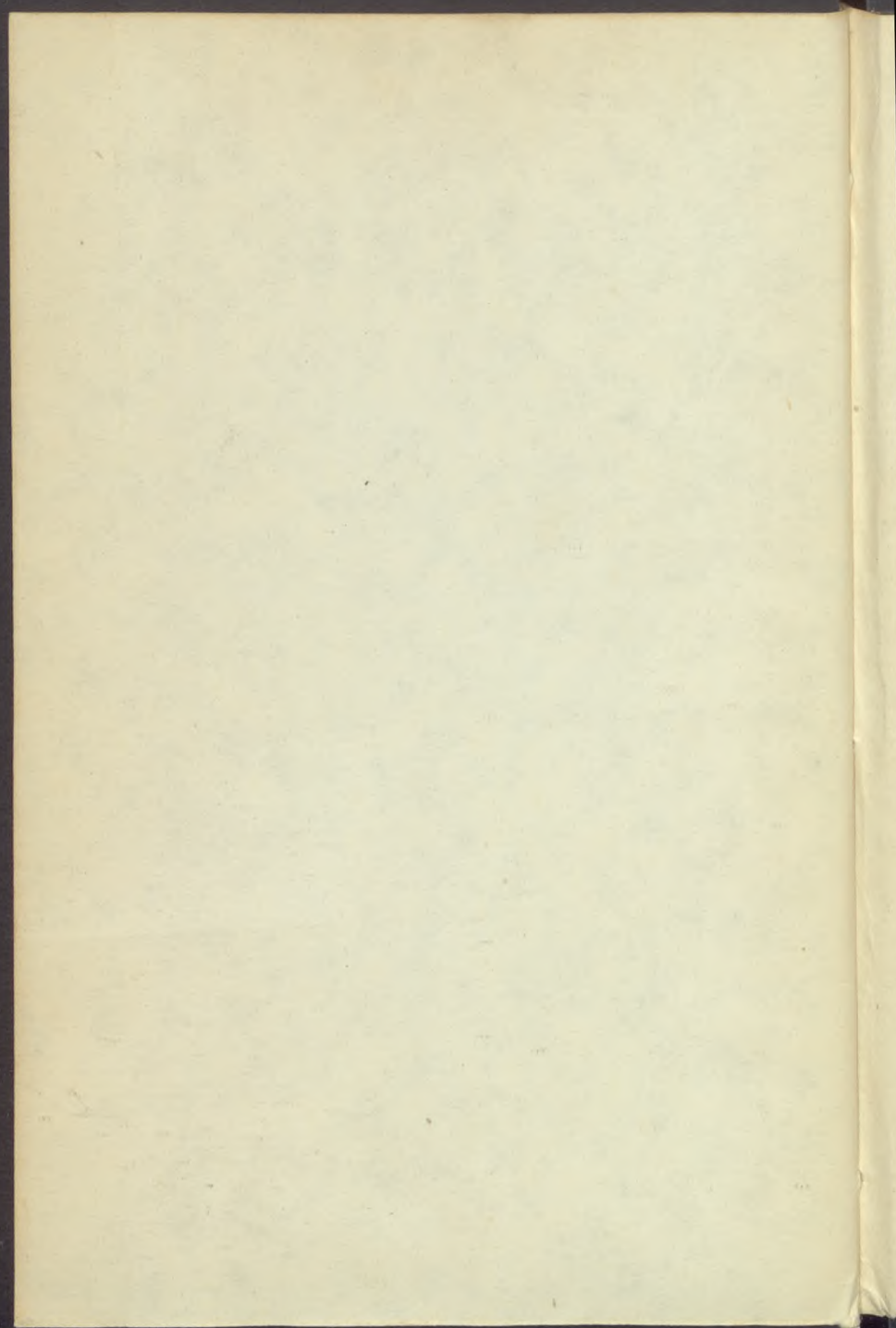
39. **Gabányi.** Hypnotizmus.
40. **Ilosvai.** Óh azok a nők.
41. — Óh azok a férfiak.
44. **Gabányi.** Egy ideges ember.
45. **Ilosvai.** Férjhez menjek.
46. **Gyalui.** Mézes hetek után.
49. **Heltai.** Bakfis álmok.
53. **Gabányi.** Az öngyilkos.
54. **Ilosvai.** A kis kíváncsi.
55. **Thewrewk.** Az első szerelmes levél.
60. **Gabányi.** A tót táncmester.
62. **Sebők.** A vis-à-vis.
71. **Géczy.** Két levél
72. **Makai.** Szecesszió
78. **Hegedűs.** A kis világgyűlölő
82. **Balla.** Kaszinóbál Pércsfalván
90. **Szépfaludy.** Menyasszony
93. **Thury.** Sötétség
105. **Heltai.** Liften.
121. **Németh.** Egy lírai költő keservei.
126. **Farkas.** Modern lányok
138. **Vojtko.** A műkedvelői előadás
139. **Erdélyi.** A rózsza
140. **Zöldi.** Juliusz Cézár
206. **Góthné.** Hölgyek ligája

Műkedvelők Színháza.

1. **Murai.** Virágfakadás
3. **Labiche.** Vasárnap délután
5. **E. D. Hervilly.** Elkésett ötletek
6. **Labiche.** Ajánlott levél
7. **Torkos.** Hármasszövetség
8. **Najac.** Ő
10. **Almási.** Két év múltán
11. — Rendelő óra
13. — Aranylakodalom
14. — A miniszterelnök bálja
15. **Andreánszky.** Katonásan
17. **Hevesi és Hetényi.** Nyár
18. **Hevesi és Hetényi.** Ősz
19. **Hevesi és Hetényi.** Tél
20. **Gondinet.** Valami hibája van
22. **Lampérth.** Megjöttek a huszárok
27. **Erdélyi.** Megjött a papa
27. — Tél
28. **Lenkei.** Csetepaté
29. **Szász Károly.** Kántorné
33. **Orbók.** Ki a nyertes
35. **Szomaházy.** A kegyelmes ur halála
36. **Heltai.** Karácsonyi vers
41. **Farkas Imre.** A kis kadét
43. **Hevesi.** Az első próba
44. **Szomaházy.** Egérfogó
47. **Zilahy.** A rongyos katona
48. **Tutsek Anna.** Tündérek szigete
49. **Herczeg Ferenc.** Péter és Pál
50. — Violante és a bíró.
51. — Két ember a bányában.

1971 DEC 1

